

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 1321/2016
09.07.2020. године
Београд

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: др Драгише Б. Слијепчевића, председника већа, Јасмине Стаменковић и др Илије Зиндовића, чланова већа, у правној ствари тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Димитрије Милић, адвокат из ..., против туженог „Београд монтажа“ АД Београд, чији је пуномоћник Владан Богићевић, адвокат из ..., ради заштите ауторског права, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж4 39/2015 од 03.12.2015. године, у седници одржаној 09.07.2020. године, донео је

РЕШЕЊЕ

УСВАЈА СЕ ревизија тужиоца.

УКИДАЈУ СЕ пресуда Апелационог суда у Београду Гж4 39/2015 од 03.12.2015. године и пресуда Вишег суда у Београду П4 169/14 од 30.04.2015. године и предмет враћа првостепеном суду на поновно суђење.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Београду П4 169/14 од 30.04.2015. године, ставом првим изреке, одбијен је тужбени захтев да тужени исплати тужиоцу износ од 28.280.584,00 динара на име ауторске накнаде са каматом на појединачне износе за период почев од 1995. године закључно са 2003. годином и роковима доспелости на те појединачне износе који су наведени у првом ставу изреке. Ставом другим изреке, обавезан је тужилац да туженом накнади трошкове поступка у износу од 508.500,00 динара.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж4 39/2015 од 03.12.2015. године, одбијена је жалба тужиоца као неоснована и потврђена пресуда Вишег суда у Београду П4 169/14 од 30.04.2015. године.

Против другостепене пресуде тужилац је благовремено изјавио ревизију због битних повреда одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права.

Врховни касациони суд је испитао побијану пресуду на основу члана 408. Закона о парничном поступку ("Службени гласник РС" бр. 72/11... 55/14) и утврдио да је ревизија тужиоца основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац је у периоду од 03.03.1976. до 01.09.1978. године, а затим од 10.12.1984. године био у радном односу код РО „Монтажа“ ОУР електроника (која радна организација је престала да постоји 1990. године), правног претходника туженог „Београд монтажа“ АД (код кога је и сад у радном односу). Тужилац је у име и за рачун туженог, као члан Комисије туженог унапредио до тада коришћени Правилник за вредновање свих радних места из јула 1981. године и израдио норматив за вредновање електроинсталатерских и електромонтажних радова који је, уз одређене корекције и допуне правни претходник туженог (одлуком свог Радничког савета број .. од 11.02.1988. године) прогласио за важећи као норматив 2. Исти се односи на вредновање електроинсталатерских и електромонтажних радова. За допринос у раду ове Комисије тужилац је добио награду 900.000,00 динара по одлуци Радничког савета број .. од 27.03.1988. године. Уговором од 02.10.1988. године тужилац је пренео сва права коришћења предметног рада на правног претходника туженог. Након тога, по протеку 10 година од коришћења норматива 2, указала се потреба за штампањем нових примерака норматива која су од стране тужиоца због напредовања технологије, материјала и рада, унапређени 1966. године и исти је добио назив норматив III, а 2000. године урадио је и норматив IV при чему допуњени нормативи представљају измењена и допуњена општа акта правног претходника туженог. Норматив II је тужилац урадио у склопу своје радне обавезе и по налогу послодавца од 12.02.1987. године и за његове потребе надзирао је израду тих норматива. Норматив II тужилац је пријавио као аутор 14.08.1987. године код Југословенске ауторске агенције али то дело није уврштено као ауторско дело. Дана 09.01.1996. године тужилац је уступио право штампања ауторског дела ГИ Култура по наводима нижестепених судова као издавач ГИ Култура је имала право на умножавање књиге као издавач и пласман исте. Тужилац је предметне нормативе регистровао код ДП Проналазаштво које је приватно акционарско друштво већинског власника – адвоката који се бави заступничком делатношћу. Решењем Привредне коморе Београда број 12-101/143 од 08.04.2002. године и препоруком Привредне коморе Србије број 124/26 од 12.07.2002. године и одлуком Привредне коморе Црне Горе број 140-198 од 20.05.2003. године нормативи су добили карактер службеног материјала органа који обављају јавну функцију у смислу одредби чл. 137. и 198. Устава РС, Закон о привредним коморама, Статута Привредне коморе Србије (чл. 96-98) и Привредне коморе Београда (члан 78). На основу препоруке Инжињерске коморе Србије број 44/1-19 од 03.02.2006. године и члана 10. став 1. тачка 5. Правилника о условима у поступку за издавање одузимања лиценце за одговорног урбанисту, пројектанта, извођача радова и одговорног планера („Службени гласник РС“ бр. 116/04 од 06.09.2006. године) нормативи су постали обавезујући за све чланове Инжињерске коморе Србије.

При овако утврђеном чињеничном стању, првостепени суд изводи закључак да је тужбени захтев тужиоца неоснован. У прилог својих навода првостепени суд полази од одредбе члана 6. став 1. Закона о ауторским правима (СР и СЦГ 61/04) где је прописано да ауторском правном заштитом нису обухваћени општи принципи и упутства а норматив по дефиницији је спецификација свих потреба врста радова и материјала у одређеним количинама да би се одређени посао завршио или произвела одређена количина производа. Норматив сам по себи не доноси било какву зараду већ доносе радници и запослени који продуктивно раде те он није средство за стицање

користи већ алат за утврђивање критеријума рада и обрачун вредности радова. Норматив представља сакупљено искуство из предузећа у коме је тужилац радио опште ставове и принципе које је тужилац преточио у норматив (што му је била радна обавеза) а на основу кога је предузеће униформисало наплату. Тужилац је са правним претходником туженог закључио уговор о праву коришћења предметног рада и тај уговор је у целости извршен 1987. године исплатом хонорара и преносом свих права коришћења норматива II. Осим тога, тужилац је норматив урадио као члан трочлане Комисије у предузећу правног претходника туженог. Уговорен је ауторски хонорар од 900.000,00 динара који износ му је исплаћен 15.10.1987. године. Та уплата представља ауторски хонорар за израду норматива II како је и назначено у уговору и не може представљати материјалне трошкове за штампање норматива I како тврди тужилац јер је норматив I штампан марта 1987. године. Норматив II је коришћен до 1996. године када је по наводима првостепеног суда од ГИП Култура објављен норматив за електрорадове у грађевинарству а по уговору које је то предузеће закључило са тужиоцем 09.01.1996. године. У току 2002. и 2003. године објављена је кампања да се усвоји један заједнички норматив на нивоу града Београда и на нивоу Републике Србије за електрорадове у грађевинарству и исти је усвојен као важећи норматив за електрорадове у грађевинарству решењем Привредне коморе Београда од 08.04.2002. године ПК Србије од 12.07.2002. године и Инжињерске коморе Србије од 03.02.2006. године и ослобођен је плаћања општег пореза на промет производа као дело од посебног значаја за науку, а по мишљењу Министарства за науку и технологију РС од 27.11.1991. до 11.09.2001. године. Норматив је постао обавезујући за све чланове инжињерске коморе, што значи да је на такав начин постао доступан свима. Даље, првостепени суд налази да се иако би тужилац имао право на накнаду везано за норматив II у смислу остварене економске користи, то би се могло обрачунати од краја 1989. године, до 01.01.1989. године јер отада би почео да тече рок застарелости у складу са чланом 361. ЗОО који прописује да застарелост почиње тећи првог дана када је поверилац имао право да захтева испуњење обавезе. Сходно томе, првостепени суд је нашао да је тужбени захтев тужиоца неоснован.

Другостепени суд је у свему прихватио правне разлоге које је дао првостепени суд, с тим што налази да се овде ради о повременим давањима у смислу члана 372. ЗОО (уколико би тужилац имао право на ову накнаду), па како исто као и захтев за накнаду штете сходно члану 376. ЗОО застарева у року од три године, а тужба у овој правној ствари је поднета 15.08.2005. године то је тужбени захтев тужиоца неоснован и по том основу због наступања застарелости.

Према становишту Врховног касационог суда, у овој правној ствари нижестепени судови су пошли од погрешне примене материјалног права, што је за последицу имало да релевантно чињенично стање је остало непотпуно утврђено.

Наиме, нижестепени судови полазе од одредбе члана 6. Закона о ауторским правима где је предвиђено да ауторско-правном заштитом нису обухваћене опште идеје начела и принципи и упутства која су садржана у ауторском делу. При томе није детаљно рашчишћено да ли предметни норматив представља упутство или не. У изреци пресуде суд одбија тужбени захтев зато што се потражује исплата ауторске накнаде док у образложењу пресуде се потенцира накнада за искоришћавање ауторског дела. Ако тужилац потражује ауторску накнаду везано за норматив II, стоји чињеница да је са правним претходником туженог закључио уговор о исплати ауторског

хонорара од 900.000,00 динара који хонорар је исплаћен. Уколико нешто представља ауторско дело, аутор има право на накнаду за ауторско дело или накнаду за искоришћавање тог дела, с тим што је разлика између истих што се накнада за ауторско дело исплаћује једнократно, а накнада за искоришћавање се наплаћује у одређеном временском периоду. Предметни норматив II иако је пријављен код надлежног државног органа Југословенске агенције за проналазаштво није регистрован као ауторско дело. Исти је регистрован као ауторско дело у ДП Проналазаштво Београд као приватне агенције, што има значаја за утврђивање основаности захтева тужиоца са становишта утврђења да ли предметни норматив представља ауторско дело. Даље, из списка предмета произилази да је тужилац усавршио норматив II, па је касније издао и нормативе III и IV. Ако су издати нови нормативи, логично је да се стари норматив не примењује. Зато се поставља питање да ли је тај норматив II и даље искоришћаван или се прешло на коришћење норматива III и IV. При томе, треба имати у виду чињенице да ли нормативи (III и IV) испуњавају услове да буду третирани као ауторско дело, тј. да ли норматив III у односу на норматив II и норматив IV у односу на норматив III има иновативност од најмање 30% и да ли је исти примењив у пракси. Из списка предмета произилази да је Управни одбор туженог донео одлуку 01.06.1998. године да се нормативи III и IV достављају инвеститорима због чега је тужени купио 14 примерака норматива III и IV. Тужилац је штампао нормативе III и IV, с тим што је штампање извршила ГИП Култура. По уговору закљученом са тужиоцем одштампано је 100 примерака. Првостепени суд наводи да је ГИП Култура који је добио обавезу да одштампа тираж од 100 комада, према уговору од 26.02.1998. године уступио права пласмана аутору (овде тужиоцу) на домаће и ино тржиште, као и сва права аутору без накнаде и било којих других облигација. То указује да је тужилац овлашћен да у својству аутора врши дистрибуцију штампаних примерака дела и да по том основу остварује одговарајућу ауторску накнаду.

Све назначене чињенице у првостепеном поступку нису детаљно утврђене, већ се пошло од погрешне примене материјалног права тумачећи да предметни норматив не представља ауторско дело, те да је потраживање тужиоца у овој правној ствари застарело.

У поновном поступку првостепени суд ће имати у виду примедбе Врховног касационог суда, детаљно утврдити релевантне чињенице које су од значаја за правилно пресуђење и у складу са законом донеће правилну одлуку.

Како одлука о трошковима поступка зависи од исхода одлуке о главној ствари, то је иста морала бити укинута.

Из изнетих разлога, Врховни касациони суд је на основу члана 416. ЗПП, одлучио као у изреци.

**Председник већа - судија
др Драгиша Б. Слијепчевић, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић